

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS GINKLŲ IR ŠAUDMENŲ KONTROLĖS ĮSTATYMO
NR. IX-705 11, 12, 13, 17, 24 IR 40 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO
ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos Seime svarstomas Lietuvos Respublikos karo padėties įstatymo Nr. VIII-1721 2, 8, 9, 11, 12, 13, 28 straipsnių, VI skyriaus pavadinimo pakeitimo ir Įstatymo papildymo 8(1) straipsniu įstatymo projektas, kuris reikšmingas įgyvendinant visuotinės gynybos principą. Šiomis pataisomis, be kita ko, reglamentuojamos karo komendantūros, kurios atliktų daug kariuomenę ar kitas valstybės institucijas remiančių darbų. Kuriant komendantūrų sistemą, yra numatyta, kad paskyrus komendantus ir jų pavaduotojus turi būti sudaromi komendantams pavaldūs komendantiniai vienetai, kurie karo metu savivaldybėse vykdys svarbių objektų apsaugą, dirbs užkardų postuose, ardys diversines grupes. Komendantiniai vienetai būtų formuojami iš aktyviojo ir parengtojo kariuomenės personalo rezervo, komendantinių Lietuvos šaulių sąjungos ginkluoto pasipriešinimo vienetų ir kovinių asmenų ir jų organizacijų ginkluoto pasipriešinimo vienetų.

Aktyvusis kariuomenės personalo rezervas – parengtojo kariuomenės personalo rezervo karo prievolinkų, kurių turimi kariniai įgūdžiai periodiškai atnaujinami mokymuose ir pratybose, dalis. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos karo prievolės įstatymu, karo prievolinkai skiriami iš parengtojo kariuomenės personalo rezervo iki 60 metų, atsargos karo kapelionai – iki 65 metų. Taip pat į aktyvųjį rezervą skiriami išleidžiami į atsargą tikrosios karo tarnybos kariai. Aktyviojo rezervo kario atliekamos tarnybos aktyviajame rezerve trukmė – iki 10 metų nuo skyrimo į aktyvųjį rezervą. Kariai tarnybos aktyviajame rezerve laikotarpiu yra priskiriami kariniams vienetais, kuriuose numatomos jų pareigos.

Aktyviojo rezervo kariai gali būti pasitelkti teikiant pagalbą kitoms valstybės ir savivaldybių institucijoms ekstremaliosios ir nepaprastosios padėties metu, dalyvauja pratybose ar mokymuose nuo 20 iki 60 dienų per tarnybos aktyviajame rezerve laikotarpį bei atlieka karo tarnybą mobilizacijos ir karo metu. Atliekant taikos meto užduotis bei paskelbus karo padėtį ir (arba) mobilizaciją, kariniai vienetai pirmiausiai turi būti pildomi aktyviojo rezervo kariais, vėliausiai atlikusiais tikrąją karo tarnybą.

Tuo tarpu parengtasis kariuomenės personalo rezervas – karo prievolinkai, įgiję pagrindinį karinį parengtumą. Įgijusiais pagrindinį karinį parengtumą laikomi tie karo prievolinkai, kurie atliko privalomąją pradinę karo tarnybą arba baigė jaunesniųjų karininkų vadų mokymus.

Šiuo metu parengtąjį rezervą sudaro per 100 tūkst. karo prievolinkų, iš jų apie 28 tūkst. – aktyviojo rezervo kariai, kurie reguliariai kviečiami atnaujinti turimų įgūdžių.

Atkreiptinas dėmesys, kad, vadovaujantis Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymu, šauliai ar profesinės karo tarnybos kariai, kariai savanoriai ir kiti savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai gali įsigyti ir turėti kai kuriuos A kategorijos ginklus, kuriuos naudoja šaulio tarnybai ar individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti. Todėl, atsižvelgiant į stiprėjantį tarnybą aktyviojo ir parengtojo rezervų vaidmenį šalies gynybos planuose, nes jie būtų priskiriami komendantiniams vienetais, tikslinga sudaryti teisinę galimybę pagrindinį karinį parengtumą įgijusiems karo prievolinkams įsigyti ir laikyti individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti kai kuriuos A kategorijos ginklus. Tokią teisę jie galėtų turėti iki jiems sukaks 60 metų, nes būtent iki tokio amžiaus Lietuvos piliečiai gali būti priimami į savanorišką nenuolatinę karo tarnybą, taip pat iki tokio amžiaus karo prievolinkai iš parengtojo kariuomenės personalo rezervo skiriami į tarnybą aktyviajame rezerve. Sukakę 60 metų amžiaus pagrindinio karinio parengtumo neįgiję asmenys yra atleidžiami nuo karo prievolės. Taigi, minėta teisinė galimybė neabejotinai sustiprintų valstybės gynybinį potencialą, užtikrintų veiksmingesnį karinį parengimą turinčių, disciplinuotų, atsakingų, pilietišκών ir patriotišκών piliečių įsitraukimą į šalies gynybą ir efektyvesnę atgrasymą, nes agresijos

atveju tokie ginklai būtų naudojami krašto gynybai. Tai būtų svarbus žingsnis įgyvendinant visuotinės gynybos principą. Šiuo tikslu ir parengtas Lietuvos Respublikos ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo Nr. IX-705 11, 12, 13, 17, 24 ir 40 straipsnių pakeitimo projektas (toliau – Įstatymo projektas).

2. Įstatymo projekto iniciatoriai ir rengėjai.

Įstatymo projekto iniciatoriai – Lietuvos Respublikos Seimo Pirmininko pavaduotojas Paulius Saudargas ir Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininkas Laurynas Kasčiūnas. Įstatymo projektą parengė Seimo Nacionalinio saugumo ir gynybos komiteto pirmininko patarėjas Simonas Klimanskis.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai?

Pagal šiuo metu galiojantį Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymą karo prievolinkai, įgiję pagrindinį karinį parengtumą, išskyrus profesinės karo tarnybos karius, negali susigyti ir turėti individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti A kategorijos ginklų, išvardytų šio įstatymo 3 straipsnio 2, 6, 7, 8 ir 9 punktuose, duslintuvų. Šiuo metu tokią teisę turi tik profesinės karo tarnybos kariai, kariai savanoriai ir kiti savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariai ar šauliai.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama?

Pirmiausia Įstatymo projektu siūloma papildyti Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 11 straipsnio 1 dalies 8 punktą, numatant, kad ginklai, ginklų priedėliai, šaudmenys gali būti įsigijami ir turimi ne tik šaulio tarnybai ar profesinės karo tarnybos kario, kario savanorio ir kito savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kario individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti, bet ir karo prievolinko, įgijusio pagrindinį karinį parengtumą, individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti. Šioje vietoje atskirai pažymėtina, kad į profesinę karo tarnybą priimami tik pagrindinį karinį parengtumą įgiję (atlikę privalomąją pradinę karo tarnybą) asmenys arba tam tikri specialistai (informacinių technologijų specialistai, gydytojai), todėl Įstatymo projekte paliekama atskirai išskirta ginklų, ginklų priedėlių, šaudmenų, jų dalių įsigijimo ir turėjimo paskirtis – t. y. profesinės karo tarnybos kario individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti.

Įstatymo projektu keičiamo Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 12 straipsnio 9 dalyje siūloma numatyti, kad leidimas laikyti kai kuriuos A kategorijos ginklus ir leidimas nešiotis tokius ginklus karo prievolinko, įgijusio pagrindinį karinį parengtumą, individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti, išduotas asmeniui pirmą kartą, galiotų 2 metus, o po to galėtų būti policijos įstaigos vadovo ar jo įgalioto asmens sprendimu pratęsiamas kas 5 metai 5 metų laikotarpiui.

Įstatymo projektu keičiamo Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 13 straipsnio 9 dalyje siūloma numatyti, kad karo prievolinko, įgijusio pagrindinį karinį parengtumą, individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti A kategorijos ginklus, išvardytus šio įstatymo 3 straipsnio 2, 6, 7, 8 ir 9 punktuose, duslintuvus, B ir C kategorijų ginklus, jų šaudmenis galėtų įsigyti ir turėti ne jaunesni kaip 21 metų karo prievolinkai, įgiję pagrindinį karinį parengtumą, turėję teisę privalomosios pradinės karo tarnybos metu nešiotis šaunamąjį ginklą, pateikę specialiojo statuso subjekto (Lietuvos kariuomenės) pažymą, patvirtinančią, kad jie turėjo teisę tokios tarnybos metu nešiotis šaunamąjį ginklą, policijos generalinio komisaro nustatyta tvarka išlaikę egzaminą ir gavę leidimą laikyti ginklus ir leidimą nešiotis ginklus.

Atkreiptinas dėmesys, kad nors pagrindinį karinį parengtumą gali įgyti ir 18 metų amžiaus karo prievolinkai, 21 metų amžiaus riba pasirinkta dėl to, kad tai yra socialinio brandumo amžiaus riba. Be to, būtent tokia amžiaus riba taikoma asmenims, norintiems įsigyti ir turėti savigynai B kategorijos ilguosius lygiavamzdžius ginklus ir jų šovinius, taip pat nešiotis, vykdant tarnybines pareigas, profesinei veiklai skirtus B ir C kategorijų ginklus ir jų šaudmenis. Automatinius šaunamuosius ginklus ir jų šaudmenis gali nešiotis Lietuvos banko darbuotojai, taip pat ne jaunesni kaip 21 metų.

Taip pat karo prievolinko, įgijusio pagrindinį karinį parengtumą, individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti A kategorijos ginklus, išvardytus šio įstatymo 3 straipsnio 2, 6, 7, 8 ir 9

punktuose, duslintuvus, B ir C kategorijų ginklus, jų šaudmenis galėtų įsigyti ir turėti karo prievolinkai, įgiję pagrindinį karinį parengtumą ir atliekantys tarnybą aktyviajame kariuomenės personalo rezerve, turintys teisę tarnybos metu nešiotis šaunamąjį ginklą, pateikę specialiojo statuso subjekto pažymą, patvirtinančią, kad jie turi teisę tarnybos metu nešiotis šaunamąjį ginklą, ir gavę leidimą laikyti ginklus ir leidimą nešiotis ginklus. Kitaip tariant, aktyviojo rezervo kariams nebūtų taikomas amžiaus cenzas. Amžiaus riba būtų ta pati, kaip ir kariams savanoriams, profesinės karo tarnybos kariams ir šauliams – 18 metų. Jiems taip pat nereikėtų laikyti egzamino, nes jie naudotis ginklais jau papildomai apmokomi tarnybos metu.

Įstatymo projektu keičiamo Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 17 straipsnio 5 dalyje numatoma, kad karo prievolinkui, įgijusiam pagrindinį karinį parengtumą, jeigu jis atlieka tarnybą aktyviajame kariuomenės personalo rezerve ir turi teisę tarnybos metu nešiotis šaunamąjį ginklą, ir norinčiam gauti leidimą laikyti ginklus ar leidimą nešiotis ginklus, nereikėtų pateikti sveikatos patikrinimo išvados, patvirtinančios, kad jis neserga ligomis ar neturi fizinių trūkumų, dėl kurių asmuo negali įsigyti ar turėti ginklo, kadangi jo sveikata tikrinama tarnybos metu. Vietoj to jis turėtų pateikti specialiojo statuso subjekto (Lietuvos kariuomenės) pažymą, patvirtinančią, kad jis turi teisę tarnybos metu nešiotis šaunamąjį ginklą. Tuo tarpu, jeigu prievolinkas, įgijęs pagrindinį karinį parengtumą, neatlieka tarnybos aktyviajame kariuomenės rezerve, bet nori gauti leidimą laikyti ginklus ar leidimą nešiotis ginklus, jis turėtų pateikti minėtą sveikatos patikrinimo išvadą.

Įstatymo projektu keičiamo Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 24 straipsnio 4 dalies 4 punkte siūloma nedrausti parduoti A, B, C kategorijų ginklus, jiems skirtus šaudmenis ir ginklų priedėlius karo prievolinkams, įgijusiems pagrindinį karinį parengtumą, nepaprastosios ar karo padėties atvejais.

Galiausiai Įstatymo projektu keičiamo Ginklų ir šaudmenų kontrolės įstatymo 40 straipsnio 5 dalyje numatoma, kad karo prievolinkui, įgijusiam pagrindinį karinį parengtumą, individualiems praktiniams įgūdžiams tobulinti leidimo laikyti ginklus ir leidimo nešiotis ginklus galiojimas būtų panaikinamas karo prievolinkui sukakus 60 metų.

Taigi, siūlomas teisinis reguliavimas suvienodins galimybes šauliams, profesinės karo tarnybos kariams, kariams savanoriams ir kitiems savanoriškos nenuolatinės karo tarnybos kariams bei visiems karo prievolinkams, įgijusiems pagrindinį karinį parengtumą, įsigyti ir turėti tam tikrus A kategorijos ginklus. Tikimasi, kad įstatymo pakeitimai prisidės prie visuotinės gynybos principo įgyvendinimo ir leis pilietiškiems, patriotiškiems bei apmokytiems žmonėms veiksmingiau įsitraukti į šalies gynybą. O tai neabejotinai sustiprintų valstybės gynybinės galios potencialą.

Siūloma, kad teikiamas Įstatymo projektas įsigaliotų 2024 m. sausio 1 d., kad valstybės institucijos ir įstaigos spėtų pasirengti jo įgyvendinimui ir parengtų reikiamas tvarkas.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta?

Priėmus Įstatymo projektą neigiamų pasekmių nenumatoma. Priešingai, suteikus teisę karo prievolinkas, įgijusio pagrindinį karinį parengtumą, įsigyti ir turėti kai kuriuos A kategorijos ginklus, bus sustiprintas valstybės gynybinis potencialas, užtikrintas veiksmingesnis karinį parengimą turinčių piliečių įsitraukimas į šalies gynybą ir efektyvesnis atgrasymas.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai?

Įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai?

Įstatymas neturės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

8. Ar įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams?

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą: kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios?

Priėmus Įstatymo projektą, galiojančių teisės aktų keisti ar panaikinti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka?

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų ir atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus?

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir yra suderintas su Europos Sąjungos teisės aktais.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti?

Įstatymui įgyvendinti Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jos įgaliota institucija iki 2023 m. gruodžio 31 d. turės priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)?

Įstatymui įgyvendinti papildomų biudžeto lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Nėbuvo gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas ir sritis.

„A kategorijos ginklai“, „ginklų įsigijimas ir turėjimas“, „ginklų įsigijimo ir turėjimo reikalavimai“, „bendrieji leidimų išdavimo reikalavimai“, „karo prievolininkai“, „pagrindinis karinis parengtumas“, „aktyvusis rezervas“, „tarnyba aktyviajame rezerve“, „parengtasis rezervas“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Seimo narys

Laurynas Kasčiūnas

Paulius Saudargas